

## โจโฉ: การศึกษาพฤติกรรมและการตัดสินใจด้วยทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ CAO CAO: A STUDY IN BEHAVIOR AND DECISION-MAKING THROUGH PERSONALITY PSYCHOLOGY THEORIES

บุษดี อรสิริวรรณ<sup>1</sup>

Bussadee Onsiriwan

(Received: April 19, 2021; Revised: June 1, 2021; Accepted: June 3, 2021)

### บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมและการตัดสินใจของโจโฉในสถานการณ์ต่าง ๆ และอธิบายโดยใช้ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพของอัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) คาเรน ฮอร์นีย์ (Karen Horney) และอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ผลการศึกษาสรุปได้ว่า พฤติกรรมของโจโฉมีที่มาจากความต้องการพื้นฐาน อันได้แก่ ความทะเยอทะยานอยากเป็นใหญ่ ความต้องการเสียงสรรเสริญ ความต้องการอำนาจ นอกจากนี้ โจโฉยังเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี เฉลียวฉลาด รู้ทันคน กล้าหาญ รอบคอบ คิดก่อนตัดสินใจ และเมื่อตัดสินใจก็มีความเด็ดขาด ไม่โลเล ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ทำให้โจโฉสามารถเอาชนะใจคนให้จงรักภักดีต่อเขาและเอาชนะข้าศึกที่มีกำลังมากกว่าได้ แต่จุดอ่อนของโจโฉก็คือนิสัยขี้อิจฉาอันเป็นความกังวลพื้นฐานที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว จนถูกมองว่าเป็นคนโหดร้าย

โจโฉมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรวมแผ่นดินให้เป็นหนึ่ง และปกครองแผ่นดินทั้งหมด ความปรารถนาี้เกิดจากแรงจูงใจลำดับที่ 5 แรงจูงใจเพื่อความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ทำให้เขาต้องทำศึกสงครามตลอดชีวิต และใช้ชีวิตด้วยความระแวงกลัวจะมีคนมาโค่นล้มอำนาจ ในบั้นปลายของชีวิตเขาจึงมีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง และมีอาการประสาทหลอน แต่โจโฉก็ไม่ได้ยอมแพ้ ยังคงส่งต่อความปรารถนาที่จะรวมแผ่นดินให้แก่โจผีบุตรชาย และขุนนางที่เขาไว้วางใจให้สานต่องานของเขาให้สำเร็จ

**คำสำคัญ:** สามก๊ก โจโฉ ผู้นำ พฤติกรรม

### Abstract

The objective of this article is to study the behavior and decision-making of Cao Cao in various situations and to explain them by applying the personality psychology theories of Alfred Adler, Karen Horney, and Abraham Maslow. The study found that Cao Cao's actions arguably stemmed from basic needs, such as ambition and the desire for fame, praise, and power. In addition, Cao Cao also displays strong leadership characteristics, being cunning, perceptive, courageous, and prudent. Decisions are carefully considered, but once a decision has been made, he is completely decisive and tries to carry his action to its conclusion. These traits make him attractive to people and encourages their loyalty and contributes to his ability to overcome the odds. However, his weakness is his paranoia, which is a source of doubts and

<sup>1</sup>ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จ.นครนายก 26001

Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, Nakhonnayok, 26001 Thailand.

\*Corresponding Author E-mail: bussadee0112@gmail.com

concerns that led to overly aggressive and even cruel behavior.

Cao Cao's highest desire is to reunite the kingdom under his rule. This desire was born from the 5th level of Maslow's Hierarchy of Needs (need for self-actualization) and resulted in him having to wage war for most of his life and to be constantly alert for plots to overthrow him. Thus, Cao Cao was afflicted with severe migraines at the end of his life, as well as hallucinations. Yet, he did not give up on his desires and transmitted them to his son and heir, Cao Pi, as well as the trusted nobility.

**Keywords:** Romance of the Three Kingdoms, Cao Cao, Leadership, Behavior

## บทนำ

วรรณกรรมสามารถฉายภาพบุคลิกภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ได้อย่างค่อนข้างสมจริง ถ้าวิน กว้างขวาง และลึกซึ้ง อีกทั้งยังมีคุณค่าในด้านการนำเสนอบทเรียนชีวิต และทำให้เข้าใจบุคลิกภาพของมนุษย์ทั้งส่วนผิวเผินและซ่อนเร้นได้ดียิ่งขึ้น วรรณกรรมจึงเป็นกลุ่มวิชาที่มีความสัมพันธ์กับจิตวิทยาบุคลิกภาพมากที่สุด (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2547, น. 220) วรรณกรรมช่วยให้ผู้ศึกษาเรื่องทฤษฎีบุคลิกภาพได้เห็นความจริงของทฤษฎี ในขณะเดียวกันทฤษฎีบุคลิกภาพก็ทำให้วรรณกรรมมีความสมจริงยิ่งขึ้น ศาสตร์ทั้งสองแขนงนี้เอื้อประโยชน์ต่อกัน แม้กระบวนการในการศึกษาจะแตกต่างกัน ศาสตราจารย์เฮนรี เอ. เมอร์เรย์ (Henry A. Murray) นักทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพผู้มีชื่อเสียงได้แสดงทัศนะว่า วิชาประวัติศาสตร์ เทพปกรณัม และวรรณกรรมดี ๆ ล้วนเป็นข้อมูลที่ดียิ่งที่ช่วยให้ผู้ศึกษาบุคลิกภาพสามารถเข้าใจลักษณะพฤติกรรมและบุคลิกภาพของมนุษย์ทั้งในมุมลึกและมุมกว้าง (Ewen, 1980) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวรรณกรรมโดยใช้ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก มาศึกษาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้

สามก๊ก หรือที่คนจีนเรียกว่า ซานกั๋วทงซูเหยียนอี้ ได้รับการยกย่องว่าเป็นนิยายจีนเยี่ยมยอดที่สุดของโลกมีสำนักพิมพ์ต่างประเทศแปลและจัดพิมพ์เป็นเล่มมากกว่า 10 ภาษา (โกวิท ตั้งตรงจิตร, 2552) ความเยี่ยมยอดของสามก๊กนั้นเป็นเพราะมีเนื้อเรื่องสนุกสนานชวนติดตาม ให้สาระอันเป็นแง่คิดและประสบการณ์ในด้านการบริหาร ทั้งในแง่บริหารองค์กรและบริหารชีวิตส่วนตัว สามก๊กจึงเป็นขุมคลังแห่งปัญญา จนมีชาวจีนกล่าวว่า “ยังมีได้อ่านสามก๊ก อย่าพึงคิดการใหญ่” (อดุลย์ รัตนมันเกษม, 2555)

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ยุคสามก๊กเป็นยุคสมัยแห่งยุคสมัยของจีน คือ การก่อร่างสร้างตัวและการรู้จักใช้คนของ 3 วีรบุรุษอย่างโจโฉ เล่าปี่ และซุนกวน อีกทั้งยุคสามก๊กนั้นอุดมด้วยผู้มีสติปัญญาล้ำเลิศ และอัจฉริยะทางทหาร ความยิ่งใหญ่ของยุคสามก๊กเป็นเพราะในยุคสมัยที่บ้านเมืองวุ่นวายและยากลำบากเช่นนั้น บุคคลในยุคสามก๊กยังคงองอาจกล้าหาญเอาชีวิตเข้าแลกเพื่อความถูกต้องอย่างไม่เกรงกลัวความตาย แสดงให้เห็นถึงจริยธรรมอันสูงส่ง ปณิธานอันบริสุทธิ์ กลอุบายอันสุขุม ลุ่มลึก และยอดขุนพลผู้กล้าหาญ สิ่งเหล่านี้ได้สร้างสรรค์ต้นแบบและจารึกตำนานเรื่องเล่าให้กลายมาเป็นประวัติศาสตร์สามก๊กที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และดึงดูดผู้อ่านได้เป็นอย่างดี (เกียรติศักดิ์ พงษ์รัชกุล, 2558, น. 15)

โจโฉ เล่าปี่ และซุนกวน เป็นผู้นำที่สำคัญในประวัติศาสตร์ ธีรวัตร วุฒิพัฒนานนท์ และสมบัติ กุสุมาวลี (2561, น.139) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห้ภาวะผู้นำของผู้นำในวรรณกรรมสามก๊ก โดยวิเคราะห์ผู้นำในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก 3 คน คือ โจโฉ เล่าปี่ และซุนกวน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) และแนวคิดรหัสแห่งภาวะผู้นำ (The Leadership CODE) เป็นกรอบในการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า โจโฉเป็นผู้นำที่มีความคิด มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและแสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจ

ในการทำตามวิสัยทัศน์ที่ได้ตั้งไว้ รวมถึงสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่ตั้งไว้ให้ผู้ติดตามเข้าใจและไปในทิศทางเดียวกันได้ นอกจากนี้ โจโฉยังเป็นผู้คนที่ปฏิบัติราชการและรักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ติดตามได้ โจโฉเป็นผู้คนที่มีการติดตามข่าวสารสถานการณ์บ้านเมืองอยู่ตลอดเวลา ทำให้สามารถกำหนดกลยุทธ์เพื่อรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม มีจิตวิทยาและอุบายในการกระตุ้นผู้ติดตามได้เป็นอย่างดี เป็นผู้คนที่มุ่งมั่นตั้งใจในการทำตามเป้าหมายของตนเองให้สำเร็จ และไม่ย่อท้อหรือเสียใจเมื่อทำตามเป้าหมายไม่สำเร็จ แต่จะแสดงความมุ่งมั่นยิ่งกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม โจโฉนั้นเป็นผู้คนที่สามารถทำได้ทุกวิถีทางเพื่อรักษาชีวิตและอำนาจของตนเอง แม้จะเป็นเรื่องผิดต่อจริยธรรมและศีลธรรมก็ตาม

เดชา โลจน์ศิริศิลป์ (2555, น. 255) ศึกษาเรื่องการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์วิกฤติ: พฤติกรรมผู้นำในพงศาวดารสามก๊ก โดยศึกษาผู้นำ 3 คน ได้แก่ โจโฉ เล่าปี่ และซุนกวน ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำทั้งสามมีคุณลักษณะสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ กล่าวคือ ผู้นำทั้งสามแสดงออกถึงความมีสติปัญญา แม้ต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤติ มีความกล้าหาญและเด็ดเดี่ยวในการตัดสินใจ มีความเมตตาห่วงใยต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และมีคุณธรรม ผู้นำทั้งสามมีพฤติกรรมการตัดสินใจที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ มีการวิเคราะห์ทางเลือกก่อนการตัดสินใจ และตัดสินใจเพื่อให้ได้ผลดีที่สุดสำหรับองค์การภายใต้สถานการณ์ที่เผชิญอยู่

ภาพลักษณ์ของโจโฉในประวัติศาสตร์กับวรรณกรรมมีความแตกต่างกัน กนกพร นุ่มทอง (2560, น. 83-96) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของโจโฉในวัฒนธรรมจีน ผลการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์ของโจโฉมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัยและมีประเด็นโต้แย้งต่าง ๆ ทั้งในแง่ทฤษฎีทางวรรณคดีและในแง่ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ในฐานะบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ โจโฉเป็นนักการทหารที่มีความสามารถ นักการปกครองที่โดดเด่น และเป็นกวีผู้มีอัจฉริยภาพ มีผลงานในการรวมภาคเหนือของจีนให้เป็นเอกภาพ ถือเป็นผู้มีคุณูปการสูงผู้หนึ่งในประวัติศาสตร์จีน แต่ในวรรณกรรมสามก๊กของหลอกว้านจงได้สร้างภาพลักษณ์ “คนโกง” และใช้ทัศนะ “ยกย่องเล่าปี่ประณามโจโฉ” การสร้างภาพเช่นนี้มีที่มาจากภาพลักษณ์ที่แพร่หลายในหมู่ชาวจีนมาเป็นเวลานาน เป็นการสะท้อนทัศนะของชาวบ้านที่มีต่อโจโฉ ดังนั้น โจโฉในวรรณกรรมสามก๊ก จึงเป็นตัวแทนของประมุขที่โหดร้าย ตรงกันข้ามกับเล่าปี่ซึ่งเป็นตัวแทนของประมุขที่เมตตากรุณา ภาพลักษณ์ผู้ร้ายของโจโฉในประวัติศาสตร์จีนมีที่มาจากที่สมเหตุสมผลและไม่มีความจำเป็นต้อง “พลิกคดีให้โจโฉ” หรือรื้อสร้างภาพลักษณ์ของโจโฉในวัฒนธรรมจีนแต่อย่างใด

การศึกษาตัวละครโจโฉในฐานะผู้นำคนสำคัญในประวัติศาสตร์ และผู้นำคนสำคัญในวรรณกรรมสามก๊ก แสดงให้เห็นว่า โจโฉเป็นผู้คนที่มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์และเป็นแบบอย่างของผู้นำที่ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก แม้จะต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤติก็สามารถผ่านพ้นไปได้ แม้ว่าภาพลักษณ์ของโจโฉในประวัติศาสตร์จะแตกต่างจากในวรรณกรรม เนื่องด้วยผู้เขียนวรรณกรรมสามก๊กต้องการสร้างตัวละครโจโฉจากภาพสะท้อนที่ชาวจีนมีต่อโจโฉ ทำให้ตัวละครโจโฉในวรรณกรรมเป็นตัวแทนของผู้นำที่โหดร้าย ทำทุกวิถีทางเพื่อรักษาชีวิตและอำนาจของตนเอง อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า การศึกษาตัวละครโจโฉที่กล่าวมานั้นส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในด้านความเป็นผู้นำ และข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาบุคลิกภาพภายนอก และพฤติกรรมที่แสดงออกมาจากสถานการณ์ต่าง ๆ แต่ยังไม่ปรากฏการศึกษาบุคลิกภาพภายในของตัวละครโจโฉ ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมและการตัดสินใจของโจโฉ โดยใช้ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพมาวิเคราะห์ เพื่อค้นหาว่าพฤติกรรมและการตัดสินใจของโจโฉในสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นมีเหตุผลอย่างไร เกิดจากสภาวะจิตใจเป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจพฤติกรรมของตัวละครนี้จากบุคลิกภาพภายใน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาตัวละครโจโฉด้วยทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพในบทความนี้ เป็นการศึกษาในแง่ที่เป็นตัวละครในวรรณกรรมสามก๊กเท่านั้น มิได้ศึกษาข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ เพราะผู้วิจัยมุ่งหมายที่จะใช้ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพในการวิเคราะห์บุคลิกภาพภายในที่แสดงออกผ่านพฤติกรรมและการตัดสินใจของตัวละครในวรรณกรรม เพื่อให้เห็นความสมจริงของวรรณกรรม แต่จะไม่ก้าวล่วงไปถึงบุคคลจริงในประวัติศาสตร์

### วัตถุประสงค์

ศึกษาพฤติกรรมและการตัดสินใจของโจโฉในสถานการณ์ต่าง ๆ และอธิบายโดยใช้ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพของอัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) คาเรน ฮอร์นีย์ (Karen Horney) และอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow)

### ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ

1. ทฤษฎีบุคลิกภาพของอัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) (วิภา ภักดี, 2545, น. 270-271) แอดเลอร์เชื่อว่า พฤติกรรมและบุคลิกภาพของมนุษย์ได้รับการเร่งเร้าจากลักษณะสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หรือพฤติกรรมสังคม แนวคิดที่สำคัญของแอดเลอร์ สรุปได้ดังนี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2547, น. 38)

- ความปรารถนามีปมเด่น (Striving for Superiority) แอดเลอร์มีความเห็นว่า มนุษย์ทุกคนมีแรงจูงใจสำคัญอยู่อย่างหนึ่งซึ่งครอบงำพฤติกรรมส่วนใหญ่และลักษณะบุคลิกภาพของตน เขาอธิบายว่าทุกคนนั้นอยากมีความเด่นสักอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างต่างกันไปในแต่ละคน และความปรารถนาในคนเดียวก็ยังอาจต่างกันได้ตามอายุและพัฒนาการของชีวิต

แอดเลอร์พยายามเข้าใจอำนาจสร้างสรรค์ที่ลึกลับ ซึ่งแสดงออกโดยการมีความอยากพัฒนาอยากเอาชนะ และอยากประสบความสำเร็จ และแม้แต่การพยายามขดเขยความล้มเหลวด้วยการพยายามประสบความสำเร็จ ตามความคิดของแอดเลอร์นั้น ความเข้าใจบุคลิกภาพของมนุษย์มีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รู้เป้าหมายชีวิตของเขา ซึ่งหมายความว่า พฤติกรรมในปัจจุบันนั้นถูกกำกับโดยเป้าหมายในชีวิต มนุษย์สร้างความคิดเพื่อแนะแนวพฤติกรรมของตนเอง และมุ่งสู่เป้าหมายที่คิดขึ้นมาเองโดยปล่อยให้ความคิดจูงพฤติกรรม ความคิดนั้นอาจเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ (นพมาศ อึ้งพระ, 2551, น. 69)

- ปมด้อย (Inferiority Feeling) ความปรารถนามีปมเด่นสัมพันธ์อยู่กับความรู้สึกต่ำต้อยและการแสวงหาสิ่งชดเชย คนเรามีจุดอ่อนไม่เฉพาะแต่ทางกายเท่านั้น ทางสังคม อารมณ์ จิตใจ ก็มีจุดอ่อนด้วย จุดอ่อนเช่นนี้เรียกว่า ปมด้อย ทุกคนพยายามหาทางชดเชยปมด้อยด้วยการสร้างปมเด่นขึ้นมา แอดเลอร์เชื่อว่าประสบการณ์วัยเด็กมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ ปมเด่น ปมด้อย ความสนใจทางสังคม และวิถีชีวิตของทุกคน เด็ก 3 ประเภทที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหา คือ เด็กที่มีปมด้อย เด็กที่ถูกเอาใจจนเสียเด็ก และเด็กที่ถูกทอดทิ้ง (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2547, น. 36-39)

2. ทฤษฎีบุคลิกภาพของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) มาสโลว์เชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์ทุกรูปแบบเกิดจากแรงจูงใจของตัวเอง แรงจูงใจต่างกันทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพไม่เหมือนกัน เขาได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของแรงจูงใจ (Maslow's hierarchical Theory of Motivation) ดังนี้

- แรงจูงใจลำดับที่หนึ่ง ความต้องการทางสรีรวิทยา (Physiological Needs) มนุษย์ต้องได้รับการตอบสนองทางสรีรวิทยาเป็นพื้นฐานก่อน เช่น มีอาหารรับประทาน ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม จึงพัฒนาความต้องการประเภทอื่น ๆ ตามมา

- แรงจูงใจลำดับที่สอง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) คือ แรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยแห่งตนเองและทรัพย์สิน ถ้าไม่ได้รับการตอบสนอง มนุษย์ก็จะเกิดอาการประสาทผวา

- แรงจูงใจลำดับที่สาม ความต้องการเป็นเจ้าของความต้องการที่จะได้รับรักและรักผู้อื่น (Belongingness and Love Needs) คือ แรงจูงใจเพื่อเป็นเจ้าของ มีสังกัดกับความต้องการถูกรักและได้รักผู้อื่น

- แรงจูงใจลำดับที่สี่ ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น (Esteem Needs) คือ แรงจูงใจแสวงหาและรักษาศักดิ์ศรี เกียรติยศทั้งโดยตนเองสำนึก และผู้อื่นกล่าวขวัญยกย่องเชิดชู

- แรงจูงใจลำดับที่ห้า ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ (Self-actualization) คือ แรงจูงใจเพื่อตระหนักความสามารถของตนกับประพฤติดีปฏิบัติตนตามความสามารถ และสุดความสามารถ มาสโลว์เชื่อว่าคนทุกคนมีความมุ่งหมายในชีวิต เพื่อจะบรรลุถึงความสมปรารถนาในระดับนี้ ทุกคนสามารถพัฒนาเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ได้ แต่การที่จะบรรลุถึงความปรารถนาในระดับนี้ได้ ก็ต้องสมปรารถนาตามความต้องการในลำดับขั้นทั้งสี่เบื้องต้นอย่างพอใจ

- แรงจูงใจที่เกิดจากความขาดแคลน (D Motives) และแรงจูงใจเพื่อการเจริญเติบโต (B Motives) มาสโลว์อธิบายว่า ถ้าแยกลักษณะแรงจูงใจของมนุษย์ออกเป็นประเภทแล้ว อาจแบ่งอย่างหยาบ ๆ เป็น 2 ประเภท คือ แรงจูงใจที่เกิดจากความขาดแคลน (Deficiency Motives คำย่อ D Motives) และแรงจูงใจเพื่อการเจริญเติบโต (Being Motives คำย่อ B Motives) D Motives เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความขาดแคลน ความต้องการทางสังคม อารมณ์ และจิตใจ เช่น ต้องการความมีหน้ามีตา ได้รับการยกย่องเชิดชูจากบุคคลอื่น การเรียกร้องความรักความสนใจ หากบุคคลมี D Motives มากเกินไปจะมีความโน้มเอียงเป็นโรคจิตโรคประสาท ส่วน B Motives เป็นแรงจูงใจที่ทำให้มนุษย์สามารถฝึกตน ทำให้มนุษย์มีค่าในตนเอง มีค่าต่อสังคมและผู้อื่น การมี B Motives มากจะยิ่งสร้างความมั่นคงและความเจริญเติบโตให้แก่บุคลิกภาพ นอกจากจะเป็นเกราะป้องกันไม่ให้อารมณ์จิตเสื่อมแล้ว ยังเป็นพลังที่ทำให้บุคคลสามารถยืนหยัด กล้าเผชิญกับความทุกข์ทั้งทางกายและทางสังคมอีกด้วย (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2547, น. 103-108)

3. ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพของคาเรน ฮอร์นีย์ (Karen Horney) ฮอร์นีย์เชื่อว่าความก้าวร้าวมิได้เป็นสัญชาตญาณ แต่เกิดจากความกังวลพื้นฐาน คนเรามีพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะอยากป้องกันตนให้พ้นจากสภาวะความรู้สึกไม่มั่นคง

- ความหวาดกังวลพื้นฐาน (Basic Anxiety) เกิดจากประสบการณ์ในวัยเด็ก และเพิ่มพูนมากเมื่อผู้ใหญ่สัมพันธ์กับเด็กในทางลบ คนเรากลับจดความหวาดกังวลพื้นฐาน จึงเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว และคนที่เป็โรคจิตโรคประสาทมีความหวาดกังวลพื้นฐานมากกว่าคนปกติ เมื่อมีความหวาดกังวลพื้นฐาน เด็กมักใช้เจตคติป้องกันตัวเองอันเป็นวิธีปกป้องตัวเองชั่วคราวเพื่อให้ปวดร้าวน้อยลง และทำให้รู้สึกปลอดภัย เจตคติเหล่านี้ ประกอบด้วย ความต้องการที่แตกต่างจากความต้องการธรรมดา เพราะมีแรงขับไม่ยัดยุ่น และใช้ไม่เลือกเพราะมันไร้สำนึก ฮอร์นีย์เรียกเจตคติป้องกันตัวเองเหล่านี้ว่า ความต้องการ 10 ประการ (มาจากภาษาอังกฤษว่า Neurotic Needs) (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2547, น. 81)

- ความต้องการ 10 ประการ (Neurotic Needs) ฮอร์นีย์ได้เสนอรายการความต้องการ 10 ประการ อันเป็นบ่อเกิดของความวุ่นวายภายในตัวบุคคล หากมีความต้องการมากหรือน้อยจนเกินไปอาจทำให้เกิดอาการ “ประสาทไม่ปกติ” ความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ความต้องการผูกพันและความต้องการยอมรับ ความต้องการคนคู่ชีพ ความต้องการเป็นคนสมถะมักน้อย ความต้องการอำนาจ ความต้องการทำลายผู้อื่น ความต้องการความมีภูมิฐาน ความต้องการเสียสละเสรีภาพ ความทะเยอทะยานอยาก ความต้องการมีพร้อมสรรพในตัวเองและไม่จ้อใคร ความต้องการเป็นคนดีพร้อม ในยุคหลัง ฮอร์นีย์แบ่งความต้องการ 10 ประการนี้

เป็น 3 ลักษณะ คือ ยอมทำตาม (Compliant) เเหินห่าง (Detached) และก้าวร้าว (Aggression)

- ยอมทำตาม (Compliant) บุคคลประเภทนี้ต้องการให้ตัวเองเป็นที่ชื่นชอบ เป็นที่ต้องการ เป็นที่รักของคนอื่น เขามักจะไม่ยืนหยัดในตัวเอง ไม่ค่อยเห็นคุณค่าและความสามารถของตัวเอง

- เเหินห่าง (Detached) คือ บุคคลที่พยายามพึ่งตัวเองในทุกวิถีทาง เขามักเก็บตัวและมีความลับ เขาชอบทำทุกอย่างคนเดียว ไม่ชอบทำตามใคร และจะต่อสู้เพื่อปกป้องความเชื่อและหลักการของตัวเอง

- ก้าวร้าว (Aggression) บุคคลประเภทนี้ต้องการอำนาจแบบประสาท จะบ้าอำนาจ ชอบเอาเปรียบผู้อื่น ต้องการการยอมรับของสังคม อยากมีเกียรติ อยากมีความสำเร็จ คนประเภทก้าวร้าวจะมีความเชื่อว่าคนอื่นไม่ดีและไวใจไม่ได้ คนประเภทก้าวร้าวมีความคิดแบบชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) คือ คนเข้มแข็งย่อมชนะคนอ่อนแอ เขาจึงต้องแสดงความเข้มแข็งและชอบคิดว่าตัวเองแข็งแกร่งที่สุด เก่งที่สุด เขาจะไม่แสดงความอ่อนแอให้คนอื่นเห็น บุคคลพวกนี้ชอบแข่งขันและทำงานหนัก ใช้ปัญญาและพลังสร้างความสำเร็จในการทำงาน (นพมาศ อึ้งพระ, 2551, น. 96-97)

แนวโน้มของการเป็นโรคประสาทจะมีเจตคติทั้ง 3 ลักษณะ ไม่ได้แยกจากกันโดยสิ้นเชิง แต่จะมีอันใดอันหนึ่งโดดเด่นกว่า สำหรับคนปกติก็จะมีเจตคติทั้ง 3 ลักษณะเช่นกัน แต่เจตคติดังกล่าวจะเสริมกันอย่างกลมกลืน และมีความยืดหยุ่น เป็นการผสมผสานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (นพมาศ อึ้งพระ, 2551, น. 98)

## เนื้อเรื่อง

การศึกษาพฤติกรรมและการตัดสินใจของโจโฉในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพของอัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) คาเรน ฮอร์นัย (Karen Horney) และอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ผู้เขียนชอกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของโจโฉ ผู้นำที่มักถูกกล่าวหาว่าเป็นทรราชในเรื่องสามก๊กพอสังเขป เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจพื้นฐานชีวิตและความเป็นมาของผู้นำคนสำคัญนี้ ดังนี้

โจโฉ คนไทยและคนจีนรู้จักกันดีว่าเป็นสุดยอดของตัวโกงหรือผู้ร้ายหมายเลข 1 ในเรื่องสามก๊ก มีชื่อรองว่าเหม่งเต๋อหรือเหม่งเต๋อ เป็นชาวตำบลเจียวจวิน (เจียวก่วน) เมืองเพียวโก้วะ (ไพทัก) ในมณฑลเจียงซู เดิมทีเขามีชื่อว่า แฮหัว แต่เมื่อโจโกผู้บิดาได้เป็นบุตรบุญธรรมของเฉาเอ็ง ผู้เป็นขุนนางใหญ่ในราชสำนักจึงเปลี่ยนแซ่เป็นเฉาหรือโจไปด้วย

โจโฉเป็นคนที่มีรูปร่างสง่างาม สูงถึง 7 ฉี หรือ 7 ฟุต วัหนวดเครายาว คิ้วเล็ก ตาคมและดู เป็นคนที่มีไหวพริบดีเยี่ยม ชอบดื่มสุราและเคล้านารี มีความรู้ความชำนาญทางด้านอักษรศาสตร์ถึงขนาดเป็นนักเขียนตำราพิชัยสงคราม โจโฉมีสติปัญญาเหนือคนธรรมดา เขาจึงมีความก้าวหน้าในชีวิตจนได้ดำรงตำแหน่งมหาอุปราช ซึ่งสามก๊กฉบับภาษาจีนเรียกว่า วุยอ่อง เทียบเท่าสมุหนายก อัครมหาเสนาบดี หรือนายกรัฐมนตรี

เมื่อวัยเยาว์เขามีชื่อเล่นว่าอาหามาเป็นเด็กเร่ร่อนแถมใส่ ไหวพริบสติปัญญาดี โหราจารย์ชื่อดังนามว่าโหวเห้งได้ทำนายว่าเขาเป็นผู้เดียวเท่านั้นที่สามารถจะปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุขได้ และหมอดูนามว่าเฉาเฉียวก็ทำนายว่าโจโฉจะก้าวไกลไปจนถึงได้ครองแผ่นดินและอาจจะครองโลกได้ แต่เขาก็อาจจะร้ายถึงขนาดสร้างความเดือดร้อนให้ชาวโลกได้ (โกวิท ตั้งตรงจิตร, 2552, น. 91-92)

เมื่อตั้งโต๊ะขึ้นมามีอำนาจในราชสำนัก โจโฉแสวงรับใช้ตั้งโต๊ะจนได้รับความไว้วางใจให้เข้าออกบ้านตั้งโต๊ะได้ แล้วโจโฉก็ร่วมมือกับอองอุ้นวางแผนฆ่าตั้งโต๊ะ แต่ทำการไม่สำเร็จจึงต้องหนีออกจากเมืองหลวงไปหาบิดาที่เมืองตันลิว แล้วรวบรวมสมัครพรรคพวก เจ้าเมืองต่าง ๆ ถึง 17 หัวเมือง เข้าร่วมขบวนการกู้ราชบัลลังก์และกำจัดตั้งโต๊ะ แต่การปฏิวัติครั้งนั้นก็ไม่สำเร็จ จนภายหลังอองอุ้นวางแผนใช้นางเตียวเสี้ยน (ไม่มีตัวตนจริงตามประวัติศาสตร์) ทำให้ลิโป้ฆ่าตั้งโต๊ะพ่อบุญธรรมของตนเองตาย จากนั้นลิฉุย กุยกี ทหารคนสนิทของตั้งโต๊ะก็ก่อความวุ่นวาย จึงตัวพระเจ้าเหี้ยนเต้และย้ายเมืองหลวง จนในที่สุดโจโฉก็ปราบลิฉุย กุยกี ได้เป็นใหญ่ในราชสำนักแทน

โจโฉได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากพระเจ้าเหี้ยนเต้มาก ทรงแต่งตั้งให้เป็นขุนพลรักษาพระองค์ และรักษาพระนครลกเอียง มีอำนาจและอิทธิพลล้นฟ้า สามารถย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่พระนครฮูโต โจโฉ มีความก้าวหน้าจนได้รับพระราชทานยศเป็นจอมพล ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เขาบังคับพระเจ้าเหี้ยนเต้ ทางอ้อมให้แต่งตั้งเขาเป็นวุยอ่องหรือมหาอุปราช เขาได้รับความทุกข์ทรมานจากโรคปวดศีรษะอย่างรุนแรง และถูกปีศาจซึ่งเป็นคนที่ถูกเขาประหารมาหลอกหลอนตลอดเวลา ในบั้นปลายของชีวิตเขาเสียชีวิตเมื่ออายุได้ 66 ปี เมื่อสิ้นโจโฉ โจผีบุตรชายคนโตก็ชิงราชบัลลังก์จากพระเจ้าเหี้ยนเต้ แล้วสถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์ สถาปนาโจโฉให้เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์วุย (โกวิท ตั้งตรงจิตร, 2552, น. 95-96)

เมื่อทราบความเป็นมาของตัวละครโจโฉแล้ว ผู้เขียนจะกล่าวถึงพฤติกรรมและการตัดสินใจของโจโฉ ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ว่าเหตุใดเขาจึงตัดสินใจและมีพฤติกรรมเช่นนั้น โดยนำทฤษฎีจิตวิทยา บุคลิกภาพมาอธิบายพฤติกรรมและการตัดสินใจของโจโฉ โดยจะกล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญ ๆ ดังนี้

### 1. ความปรารถนาจะเป็นใหญ่ในแผ่นดิน

มนุษย์ทุกคนมีแรงจูงใจสำคัญซึ่งครอบงำพฤติกรรมส่วนใหญ่และลักษณะบุคลิกภาพของตน แรงจูงใจนั้นมี 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motives) และแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motives) อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจภายใน เขาอธิบายว่า คนทุกคน ปรารถนาอยากมีปมเด่น อยากประสบความสำเร็จ สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจภายในอันเกิดจากความคิด เจตคติ อันมีผลต่อพฤติกรรม มนุษย์สร้างความคิดเพื่อแนะแนวพฤติกรรมของตนเอง และมุ่งสู่เป้าหมายที่คิดขึ้นมาเอง โดยปล่อยให้ความคิดจูงพฤติกรรม ส่วนคาเรน ฮอร์นัย (Karen Horney) ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจภายนอก และภายใน แรงจูงใจภายนอก ได้แก่ สังคมและครอบครัว ที่ทำให้เด็กมีความหวาดกังวลพื้นฐาน และเมื่อ มีความหวาดกังวลขึ้น เด็กจะสร้างเจตคติป้องกันตัวเอง หรือความต้องการ 10 ประการ (Neurotic Needs) ซึ่งทำให้เกิดบุคลิกภาพ 3 ลักษณะ คือ ยอมทำตาม เหมินห่าง และก้าวร้าว จากแนวคิดของนักจิตวิทยาทั้งสอง ได้หล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพของโจโฉที่มีทั้งแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในที่ทำให้เขาปรารถนาจะเป็นใหญ่ ในแผ่นดิน แรงจูงใจภายนอกนั้นเกิดขึ้นจากโหราจารย์นามว่า โทเง้า ได้ทำนายว่า “แผ่นดินเมืองหลวงนั้น จะสูญเสียแล้วซึ่งจะปราบแผ่นดินให้ราบนั้นเห็นแต่โจโฉผู้เดียว” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547, น. 13) และ หมอดูนามว่า เขาเฉียว ก็ยังทำนายว่า “ท่าน (โจโฉ) มีปัญญามาก จะป้องกันแผ่นดินได้อยู่ แต่มิได้สัถย์ชื่อ ต่อแผ่นดิน จะเป็นศัตรูราชสมบัติ” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547, น. 13) โจโฉฟังคำทำนายก็หัวเราะชอบใจ คำทำนายของหมอดูชื่อดังทั้งสองต่างก็กล่าวว่า เขานั้นจะได้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน รวมทั้งเพื่อนฝูงของโจโฉ ก็พูดจายกยอเขาว่า “แผ่นดินบัดนี้เป็นจลาจลอยู่ หาผู้ใดซึ่งมีสติปัญญาจะปราบปรามอันตรายให้อยู่เย็นเป็นสุขไม่ เราทั้งปวงเห็นแต่ท่านมีสติปัญญา จะคิดอ่านปราบปรามให้แผ่นดินเป็นสุขได้” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547, น. 13) ทั้งคำทำนาย คำพูด และการแสดงออกของครอบครัวของโจโฉล้วนแล้วแต่เป็นแรงจูงใจ ภายนอกให้เขาคิดจะเป็นใหญ่

ส่วนแรงจูงใจภายใน มาจากเจตคติป้องกันตนเองตามที่คาเรน ฮอร์นัย (Karen Horney) ได้กล่าวไว้ในความต้องการ 10 ประการ (Neurotic Needs) ซึ่งโจโฉมีทั้งความทะเยอทะยานอยากที่จะเป็นใหญ่ ความต้องการ เสี่ยงสรรเสริญจากคนทั้งหลาย และความต้องการอำนาจ เจตคติเหล่านี้เป็นแรงขับเคลื่อนให้เขาพยายามทุกวิถีทาง ที่จะทำความต้องการนั้นให้สำเร็จ นอกจากนี้ แรงจูงใจภายในอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความปรารถนาอยากมีปมเด่น อยากมีความสำเร็จ ตามที่อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) อธิบายไว้ก็เป็นความคิดที่จูงพฤติกรรมของโจโฉ ให้เป็นคนที่ทำทุกอย่างเพื่อเอาตัวรอด และผลักดันตนเองให้ไปถึงความปรารถนานั้น

### 2. ความหวาดกังวลพื้นฐานสร้างนิสัยขีระแวงและความก้าวร้าว

โจโฉเป็นคนขีระแวงสงสัย ลักษณะเช่นนี้มีทั้งผลดีและผลเสียแก่ตัวเขา การที่เขาระแวงทำให้เขา

เป็นคนรอบคอบ รู้เท่าทันคน แต่หลายครั้งที่ความระแวงของเขาทำให้เสียการใหญ่ ความเป็นคนขี้อิจฉานั้น มีที่มาจากความหวาดกังวลพื้นฐาน ฮอร์นัยอธิบายว่า เกิดจากประสบการณ์ในวัยเด็ก และเพิ่มพูนขึ้น เมื่อเป็นผู้ใหญ่ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2547, น. 80-82) ในเรื่องสามก๊กได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ในทางลบ ของโจโฉกับอาของเขา มีนามว่าโจเต็ก ที่ไม่ชอบใจที่หลานของตนทำตัวเป็นนักเลง เข้าป่าล่าเนื้อ ร้องรำทำเพลง ไปวัน ๆ ไม่ทำงาน โจเต็กจึงมักจะนำเรื่องของโจโฉมาเล่าให้โจโกบิตาของโจโฉทราบ โจโฉรู้ว่าอาไม่ชอบตน วันหนึ่งเขาจึงแกล้งล้มลง โจเต็กเห็นก็คิดว่าโจโฉตาย ก็ไปบอกโจโก แต่เมื่อโจโกมาดูก็เห็นโจโฉยังเล่นเป็นปกติ เมื่อถามโจโฉก็บอกว่า “แต่น้อยมาข้าหาเจ็บป่วยสิ่งใดไม่ เพราะอาซึ่งข้าจึงเอาความมิดีมาใส่” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547, น. 12-13)

ความสัมพันธ์ในทางลบของโจโฉกับโจเต็ก ทำให้โจโฉต้องคอยระแวงว่า โจเต็กจะนำเรื่องของเขา ไปฟ้องบิดา และเมื่อเขาระแวงมาก ๆ เขาก็หาวิธีการที่จะเอาชนะอาของเขาเพื่อลดความหวาดกังวลของตน การลดความหวาดกังวลบางครั้งอาจแสดงออกเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว ดังเช่น การฆ่าแปะเฉียและครอบครัว

เมื่อตั้งโต๊ะเข้ามามีอำนาจในราชสำนัก เขาฆ่านางโฮเฮากับหองจูเปียน แล้วตั้งหองจูเหียบขึ้น เป็นกษัตริย์ เหล่าขุนนางต่างก็เกรงกลัวอำนาจของเขา วันหนึ่งอองอุ้นขุนนางผู้ใหญ่ชวนขุนนางเก่า ๆ มากินโต๊ะ (ร่วมรับประทานอาหาร) ที่บ้าน แล้วปรึกษากันเรื่องการกำจัดตั้งโต๊ะ โจโฉอาสาจะไปฆ่าตั้งโต๊ะ เขาสาบานว่าจะฆ่าตั้งโต๊ะให้ได้ อองอุ้นมอบกระบี่สั้นอย่างดีให้โจโฉนำไปลอบฆ่าตั้งโต๊ะ แต่โจโฉทำการไม่สำเร็จจึงหนีออกจากเมืองเพราะกลัวตั้งโต๊ะจะประหาร ตั้งโต๊ะรู้ว่าโจโฉคิดฆ่าตนจึงให้เขียนรูปโจโฉ และมีหนังสือไปถึงทุกหัวเมือง ให้จับกุมโจโฉ

โจโฉมาถึงเมืองจงพวนก็ถูกจับส่งเข้าไปให้ตันก่งเจ้าเมืองจงพวน ตันก่งเห็นโจโฉมีความกล้าหาญ มีสติปัญญาและมีปณิธานอันยิ่งใหญ่ คือ การกำจัดทรราชตั้งโต๊ะ เขาจึงลักลอบพาโจโฉหนีออกจากคุก ตันก่ง และโจโฉเดินทางมาได้ 3 วัน ก็เข้าอาศัยที่บ้านเพื่อนของบิดา มีนามว่า แปะเฉีย โจโฉเล่าเรื่องราวให้แปะเฉียฟัง แปะเฉียจึงให้โจโฉและตันก่งนอนพักที่บ้าน สั่งพ่อครัวให้ทำสุกรและไก่ แล้วเขาก็ออกไปหาซื้อสุรา ขณะที่พ่อครัว กำลังจะฆ่าสุกร ก็ถามกันว่า เราจะมัดก่อนหรือจะฆ่าทีเดียว โจโฉได้ยินเข้าก็คิดว่า แปะเฉียคิดจะฆ่าตน จึงว่า “เอามันไว้ไม่ได้ ก็ชักกระบี่ออกแล้วก็เข้าไปฟันผู้คน บุตร ภรรยาแปะเฉียตายถึงแปดคน” ตันก่งเห็นสุกรที่เขามัดไว้ ก็ตกใจและรู้สึกผิด โจโฉจึงพาตันก่งหนีออกจากบ้าน ระหว่างทางพบแปะเฉียโดยบังเอิญ โจโฉก็ฆ่าแปะเฉียตาย ตันก่งตกใจการกระทำของโจโฉมากจึงถามว่า “เมื่อไหร่ท่านฆ่าบุตร ภรรยา ผู้คนเขาเสียแล้ว บัดนี้ข้าฆ่า ตัวแปะเฉียอีกเล่า” โจโฉจึงตอบว่า “เมื่อไหร่คิดผิดอยู่แล้ว ครั้งจะละไว้แปะเฉียก็จะโกรธไปบอกนายบ้าน นายบ้านก็จะคุมกันมาตามจับเราส่งขึ้นไปเมืองหลวง เราจึงฆ่าแปะเฉียเสียหวังให้เนื้อความสูญไป” ตันก่ง จึงว่ากล่าวโจโฉว่า เป็นคนอกตัญญู โจโฉจึงกล่าวว่า “ธรรมดาเกิดมาทุกวันนี้ ย่อมจะรักษาตัวมิให้ผู้อื่นคิดร้ายได้” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547, น. 55) คำพูดนี้มีความหมายว่า การกระทำของโจโฉเป็นการทำเพื่อป้องกันตนเอง ไม่ให้ผู้อื่นมาทำอันตรายได้

พฤติกรรมของโจโฉในสถานการณ์นี้ แสดงให้เห็นความหวาดกังวลพื้นฐานที่มีในตัวเขา นั่นคือ ความระแวง ความระแวงนี้ทำให้เขากลัวว่าใครจะคิดร้าย จะทำอันตรายแก่ตัวเขา ดังนั้น เขาจึงตัดสินใจ ที่จะทำทุกอย่างให้คนเหล่านั้นไม่สามารถทำอันตรายเขาได้ พฤติกรรมที่เขาแสดงออกมาจึงเป็นความก้าวร้าว (Aggression) ซึ่งฮอร์นัยอธิบายว่า คนประเภทก้าวร้าวจะมีความเชื่อว่าคนอื่นไม่ดีและไว้วางใจไม่ได้ (นพมาศ อึ้งพระ, 2551, น. 96-97) ดังนั้น เขาจึงฆ่าครอบครัวของแปะเฉีย และฆ่าแปะเฉียเพื่อไม่ให้กลับมาแก้แค้นทำอันตราย แก่เขาในอนาคตได้

### 3. คุณลักษณะ 10 ประการ ขณะคน ขณะศึก

พฤติกรรมที่แสดงถึงความหวาดกังวลพื้นฐาน ตามทฤษฎีของคาเรน ฮอร์นัย (Karen Horney)

(ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2547, น. 80-82) อันได้แก่ ความซื่อตรงและความก้าวร้าว เป็นพฤติกรรมที่ถือเป็นข้อดีของโจโฉ แต่บุคลิกภาพของเขาก็น่ามีข้อดีอยู่มาก เช่น เขามีสติปัญญาเฉลียวฉลาด กล้าหาญ ดังจะเห็นได้จาก การวางแผนและอาสาไปฆ่าตั้งโต๊ะ ซึ่งขุนนางทั้งหลายไม่กล้าแม้แต่จะคิด ด้วยตั้งโต๊ะนั้นเป็นคนโหดเหี้ยม หยาบฆ่า ทุกคนต่างกลัวเกรง แต่โจโฉกลับเข้าไปฝากตัวรับใช้จนตั้งโต๊ะไว้วางใจให้เป็นคนสนิท แล้วโจโฉกลับวางแผนฆ่าตั้งโต๊ะทั้งที่รู้ว่าหากทำการไม่สำเร็จอาจมีอันตรายถึงชีวิต พฤติกรรมและการตัดสินใจของเขาแสดงให้เห็นถึงสติปัญญา รู้จักวางแผน และความกล้าหาญอย่างยิ่ง

นอกจากนี้โจโฉยังรู้จักผูกมัดใจคนและรู้จักใช้คน ตั้งแต่เด็กโจโฉก็มีเพื่อนฝูงมากมาย เมื่อเขาตกเป็นนักโทษที่ตั้งโต๊ะประกาศจับ เขาก็ใช้สติปัญญาแก้ไขสถานการณ์ โดยการรวบรวมสมัครพรรคพวกเกลี้ยกล่อมผู้คนให้มาเข้าร่วมกำจัดตั้งโต๊ะพระราชของแผ่นดิน โจโฉ อ้วนเสี้ยวเจ้าเมืองปูดไฮ และบรรดาหัวเมืองอีก 17 หัวเมืองก็เข้ามาร่วมรบในศึกครั้งนี้ โจโฉให้อ้วนเสี้ยวเพื่อนสนิทของเขาเป็นนายทัพใหญ่ แต่การศึกครั้งนี้ก็ทำให้เขาขัดแย้งกับอ้วนเสี้ยว และกองทัพหัวเมืองต่าง ๆ ก็ไม่สามัคคีกันจนในที่สุดก็พ่ายแพ้ให้แก่ตั้งโต๊ะ

ความขัดแย้งระหว่างโจโฉกับอ้วนเสี้ยวในที่สุดโจโฉก็ต้องทำศึกใหญ่กับอ้วนเสี้ยว หรือที่เรียกว่า ยุทธการกัวตงเป็น 1 ใน 5 ศึกละใหญ่ของเรื่องสามก๊ก สงครามกัวตง เป็นสงครามที่โจโฉกับอ้วนเสี้ยวชิงกันเป็นใหญ่ และในที่สุดโจโฉซึ่งมีทหารเพียง 7 หมื่นก็เอาชนะอ้วนเสี้ยวซึ่งมีทหารถึง 70 หมื่นได้ ทำให้ภาคเหนือทั้งหมดรวมเป็นหนึ่งเดียว

ก่อนหน้าการรบขึ้นแตกหักที่กัวตง ที่ปรึกษาของทั้งสองฝ่าย ต่างวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลดีและผลเสียของแต่ละฝ่าย จอวี่ที่ปรึกษาเสนออุบายแก้อ้วนเสี้ยวว่า “ทหารของเราแม้จะมาก แต่ความกล้าหาญสู้ฝ่ายตรงข้ามไม่ได้ ทหารของฝ่ายเขาแม้จะยอดเยี่ยม แต่เสบียงอาหารก็เทียบเท่ากับของเราไม่ได้ ทางฝ่ายเขาไม่มีเสบียง จึงชอบที่จะรบเร็ว ทัพเรามีเสบียง ควรจะรักษาที่มั่นเอาไว้ ถ้าหากถ่วงเวลาให้นานออกไป ทัพของเขาไม่ต้องรบก็พ่ายแพ้ไปเอง” ส่วนขุนฮิวที่ปรึกษาเสนอแก่โจโฉว่า “ทหารของอ้วนเสี้ยวแม้จะมีมาก มีกำลังหัวเกรง ทหารเราล้วนแต่เป็นทหารกล้าที่ยอดเยี่ยม 1 เท่ากับ 10 แต่ชอบที่จะรบเร็ว ถ้าขึ้นชกข้าต่อไปเสบียงอาหารจะไม่พอเพียงเป็นที่น่าวิตกนัก” (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2558, น. 95)

คำแนะนำของทั้งสองฝ่ายตรงกัน คือ ฝ่ายอ้วนเสี้ยวมีเสบียงมาก กำลังพลมาก ควรรักษาที่มั่น ส่วนฝ่ายโจโฉมีเสบียงน้อย กำลังน้อย ควรที่จะรบเร็ว ไม่ควรทำศึกยืดเยื้อ แต่อ้วนเสี้ยวไม่เชื่อคำแนะนำของจอวี่ และยังสั่งให้จับตัวจอวี่ไปคุมขังเสียอีก ส่วนโจโฉนั้นเชื่อคำแนะนำของขุนฮิวและกล่าวว่า “ความเห็นท่านตรงกับใจเรา” (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2558, น. 95)

นอกจากนี้ก่อนที่โจโฉจะตัดสินใจทำศึกกับอ้วนเสี้ยว เขาก็ได้คำแนะนำจากที่ปรึกษาคนสำคัญ คือ กุยกะ ที่กล่าวว่า “ถ้ายกไปทำการศึกแก้อ้วนเสี้ยว ข้าพเจ้าเห็นท่านจะมีชัยชนะ 10 ประการ แลอ้วนเสี้ยวนั้นจะแพ้แก่ท่าน 10 ประการ” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547, น. 248) ชัยชนะ 10 ประการ ผู้เขียนขอสรุปให้ดังตารางต่อไปนี้

| ชัยชนะ 10 ประการของโจโฉ                                                                                        | ความพ่ายแพ้ 10 ประการของอ้วนเสี้ยว                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| 1. โจโฉมิได้ถือตัว ถ้าจะทำการสิ่งใดถึงผู้น้อยจะขัดท่านว่าผิดแลชอบ ท่านก็เห็นด้วย (รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น) | 1. อ้วนเสี้ยวเป็นคนถืออริสรียศ มิได้เอาความคิดผู้ใด                              |
| 2. มีน้ำใจโอบอ้อมอารีต่อคนทั้งปวง จะทำการสิ่งใดก็ถือเอารับสั่งพระเจ้าเหี้ยนเต้เป็นประมาณ (ทำถูกต้องตามกฎหมาย)  | 2. อ้วนเสี้ยวเป็นคนหยาบช้า ทำการโดยโวยหาร (ใช้คำพูดเป็นใหญ่ ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย) |
| 3. ว่ากล่าวสิ่งใดเป็นสิทธิ์ขาด มีสง่า คนทั้งปวงยำเกรง                                                          | 3. ว่ากล่าวการสิ่งใดมิได้สิทธิ์ขาด (ไม่เด็ดขาด โลเล)                             |
| 4. มีใจสัตย์ซื่อ เลี้ยงทหารโดยยุติธรรม ถึงญาติพี่น้องทำผิดก็ไม่เข้าด้วยผู้ผิด                                  | 4. เห็นแก่ญาติพี่น้องของตัวเอง มิได้ว่ากล่าวตามผิดแลชอบ                          |
| 5. คิดทำสิ่งใดก็ตั้งใจทำงานสำเร็จ                                                                              | 5. คิดการสิ่งใดมักกลับเอาดีเป็นร้าย เอาร้ายเป็นดี                                |

| ชัยชนะ 10 ประการของโจโฉ                                 | ความพ่ายแพ้ 10 ประการของอ้วนเสี้ยว                                                 |
|---------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|
| 6. รักผู้ใดก็รักโดยสุจริตมิได้ล่อลวง                    | 6. จะเลี้ยงผู้ใดมิได้ปกติ ต่อหน้าว่ารัก ลับหลังว่าชัง                              |
| 7. เลี้ยงคนซึ่งอยู่ใกล้กับอยู่ไกลเสมอกัน                | 7. มักรักคนชิดซึ่งประสมประสาน ผู้ใดห่างเหินถึงชื่อเสียงก็มีใจชัง (รักแต่คนใกล้ตัว) |
| 8. คิดหนักหน่วงให้แน่นอนแล้วจึงทำการ                    | 8. กระทำความผิดต่าง ๆ เพราะฟังคำยุยง                                               |
| 9. จะทำสิ่งใดก็ทำตามขนบธรรมเนียมโบราณ (ไม่ทำตามอำเภอใจ) | 9. จะทำการสิ่งใด เอาแต่อำเภอใจ มิได้ทำตามอย่างธรรมเนียมโบราณ                       |
| 10. ขำขานในกลสงคราม ถึงกำลังข้าศึกมากกว่าก็คิดเอาชนะได้ | 10. มิได้รู้ในกลศึก แต่มักพอใจทำการศึกล่อลวง จะชนะก็ไม่ว่า แพ้ก็ไม่รู้             |

คุณลักษณะ 10 ประการ ที่ยกย่องกล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่า โจโฉมีพฤติกรรมที่สามารถเอาชนะใจคน ทำให้เขามีพรรคพวกมาก มีขุนพลที่เก่งกล้า มีที่ปรึกษาที่มีสติปัญญา ทุกคนยอมรับใช้เขาก็เพราะการกระทำของเขานั้นสามารถผูกมัดใจคนเหล่านี้ไว้ได้ ส่วนคุณลักษณะข้อที่ 5, 8, 9 และ 10 นั้นเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำทางทหาร หลักของการเป็นผู้นำทางทหาร กล่าวไว้ว่า ผู้นำต้องตัดสินใจไม่พลาดและถูกกาลเทศะ ออกคำสั่งไม่เกินความสามารถของผู้ปฏิบัติ รับผิดชอบผลการปฏิบัติของหน่วยตน และเป็นผู้มีความสามารถทั้งทางเทคนิคและทางยุทธวิธี (คณะกรรมการจัดทำเอกสารประกอบการเรียน กองจิตวิทยาและการนำทหาร, กรมนักเรียนนายร้อย, 2554) อย่างไรก็ตาม ในศึกกัวต๋องโจโฉก็สามารถเอาชนะอ้วนเสี้ยวได้ตามที่ยกย่องกล่าวไว้

เมื่อเริ่มศึกกัวต๋อง ทั้งอ้วนเสี้ยวและโจโฉต่างก็คิดจะรบแตกหักรวดเร็ว แต่การรบก็ไม่ได้เป็นไปอย่างทั้งสองฝ่ายผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ ในที่สุดจากการรบเร็วจึงต้องเปลี่ยนมาเป็นการตั้งยั้งกันทางยุทธศาสตร์ สถานการณ์เช่นนี้เป็นประโยชน์ต่อทัพอ้วนเสี้ยว แต่สำหรับทัพโจโฉที่มีทหารน้อย เสี่ยงก็ขาดแคลน โจโฉต้องส่งคนถือหนังสือไปเร่งเสบียงยังเมืองสุโตโดยไม่คาดคิดว่าเขาฮิวที่ปรึกษาของอ้วนเสี้ยวจะจับได้ เขาฮิวนำหนังสือของโจโฉไปให้อ้วนเสี้ยว แล้วเสนออุบายว่า โจโฉยกทัพมารบที่กัวต๋องเป็นเวลานาน ในเมืองสุโตคงว่างเปล่า ตอนนี้เสบียงอาหารโจโฉหมดแล้วน่าจะฉวยโอกาสนี้แยกทหารส่วนหนึ่งเดินทัพตอนกลางคืนไปตีสุโต อีกส่วนหนึ่งเข้าตีค่ายโจโฉ แต่อ้วนเสี้ยวลังเลไม่กล้าตัดสินใจ อีกทั้งสมิโพลยังส่งจดหมายมาใส่ความว่าเขาฮิวและลูกหลานนั้น ทำการหยาบซ้ำเรียกเก็บส่วยราษฎรเมืองเจียงกุน เดิมที่เขาฮิวนั้นเคยเป็นเพื่อนสนิทของโจโฉมาก่อน จึงทำให้อ้วนเสี้ยวเชื่อคำยุยงของสมิโพล คิดว่าเขาฮิวยร่วมมือกับโจโฉมาหลอกลวงให้เขาแบ่งกำลังไปตีสุโตเพื่อลดจำนวนทหารลงครึ่งหนึ่ง โจโฉจะได้ยกทัพเข้าตีได้โดยง่าย เมื่อคิดเช่นนั้นอ้วนเสี้ยวจึงไล่เขาฮิวออกไป เขาฮิวได้รับความอับอายก็จะฆ่าตัวตาย แต่ทหารคนสนิทของเขาห้ามไว้ แล้วแนะนำให้เขาหนีไปหาโจโฉ คำนวณนั้นเขาฮิวจึงพาพรรคพวกกลับไปค่ายโจโฉ

โจโฉได้พบเขาฮิวเพื่อนเก่าก็ยินดี ยังไม่ทันแต่งตัวใส่เสื้อก็ลุกไปถึงประตูค่าย เมื่อเห็นเขาฮิวก็ตบมือดีใจน้อมตัวลงคำนับ เขาฮิวตกใจดูมือโจโฉไว้แล้วว่า “ตัวท่านเป็นถึงมหาอุปราช ไม่ควรที่จะคำนับข้าพเจ้า” โจโฉจึงตอบว่า “ตัวท่านกับเราเป็นเพื่อนรักกันมา ถึงมีวาสนาก็จริง แต่ใจเรานี้เสมออยู่เหมือนแต่ก่อน” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547, น. 414) พฤติกรรมที่โจโฉแสดงต่อเขาฮิวนั้น สามารถเอาชนะใจเขาฮิวเพื่อนเก่าได้ตั้งแต่ก้าวเข้ามาในค่ายของโจโฉ แต่โจโฉก็ไม่ใช่ว่าจะใจง่าย ง่าย ๆ เขามีความระแวงเขาฮิวอยู่บ้างตามนิสัยอันเกิดจากความหวาดกังวลพื้นฐาน ตามที่ฮอว์นายนอธิบายไว้ ดังนั้น เมื่อเขาฮิวถามว่าเสบียงอาหารในกองทัพจะมีพออยู่ได้นานเท่าใด โจโฉจึงกลับบอกว่า “อันเสบียงของเรานั้นไม่สู้จะขัดสนนัก พอจะเลี้ยงทหารได้สักปีหนึ่ง” เขาฮิวหัวเราะแล้วว่าโจโฉกล่าวเกินจริง โจโฉก็กลดลงมาเหลือครึ่งปี เขาฮิวเห็นโจโฉปิดบังดังนั้นก็โกรธจึงลุกขึ้นแล้วว่า “ข้าพเจ้ามาอยู่ด้วยมหาอุปราช คิดว่าจะทำการราชการสนองคุณท่านโดยสุจริตบัดนี้ท่านแคลงอยู่ไม่ไว้วางใจแล้ว ข้าพเจ้าก็จะลาท่านเที่ยวไปหาที่พึ่งกว่าจะได้ความสุข” โจโฉก็ยัดข้ายเสียไว้

แล้วบอกว่าจะบอกความจริง โจโฉก็บอกว่าเสียยิ่งเหลือน้อยอยู่ได้เพียง 3 เดือน เขาอิ้วจึงหัวเราะแล้วว่า “กิตติศัพท์เขาเลื่องลือกันว่า มหาอุปราชาจะพูดจาสิ่งใดมักเป็นเล่ห์กลจะเชื่อฟังไม่ได้ บัดนี้ก็เห็นสมกับคำเขาว่า” โจโฉฟังก็หัวเราะแล้วว่า “ท่านไม่รู้หรือ อันการสงครามจำอาศัยเล่ห์กลจึงจะได้ชัยชนะแก่ข้าศึก” แล้วกระซิบบอกว่าเสียยิ่งเหลืออีก 1 เดือน เขาอิ้วโกรธร้องตะโกนว่า “จะลองเราไปถึงไหน เราก็จ้างอยู่ว่าเสียยิ่งในกองทัพท่านนั้นหมดสิ้นแล้ว” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547, น. 415) โจโฉได้ฟังก็ตกใจ เขาอิ้วเอาหนังสือของโจโฉที่เขียนไปเร่งขุนฮกให้ส่งเสียยั้งนั้นให้โจโฉดู แล้วก็เล่าเรื่องราวที่จับผู้ถือหนังสือได้ให้ฟังทุกประการ โจโฉเห็นเขาอิ้วรู้เรื่องราวทั้งหมดแล้วจึงกำชับไม่ให้แพร่งพรายให้ผู้ใดรู้ และขอให้เขาอิ้วช่วยกันกำจัดอ้วนเสี้ยว จะเห็นว่าโจโฉนั้นมีความระแวงสงสัยว่า เขาอิ้วนั้นจะมาหลอกลวงว่าเข้ากับฝ่ายตน จึงไม่บอกความจริงจนสุดท้ายรู้ว่าเขาอิ้วรู้หมดแล้วจึงยอมบอกเพราะเลียงไม่ได้ และเมื่อรู้ว่าเขาอิ้วรู้ความลับเรื่องเสียยิ่งหมดแล้ว โจโฉจึงเชื่อว่าเขาอิ้วนั้นมาสาวมิภักดีต่อเขาจริง ๆ มิใช่อุบาย และเขาก็จะใช้ประโยชน์จากเขาอิ้วในการเอาชนะอ้วนเสี้ยวได้

เขาอิ้วบอกที่เก็บเสียยั้งของอ้วนเสี้ยว และออกอุบายให้โจโฉแต่งทหารปลอมเป็นทหารอ้วนเสี้ยว ยกอ้อมค่ายอ้วนเสี้ยวไปที่ตำบลอัวเจ่า เข้าโจมตีและเผาเสียยั้ง การมาสาวมิภักดีของเขาอิ้วนี้ไม่เพียงแต่โจโฉที่ระแวงสงสัย เทียวเสี่ยวก็ลอบบอกกับโจโฉว่านี่อาจเป็นกลของอ้วนเสี้ยว แต่โจโฉเห็นว่าเขาอิ้วรู้ว่าเสียยั้งของตนหมดสิ้น หากจะยกมาโจมตีก็ทำได้ง่าย แต่อ้วนเสี้ยวยังนิ่งเฉยอยู่ แสดงว่าไม่เชื่อคำพูดเขาอิ้ว และหากโจโฉปล่อยโอกาสนี้ไปก็จะเสียทีอ้วนเสี้ยวในภายหลัง เทียวเสี่ยวจึงเตือนอีกว่าหากทหารอ้วนเสี้ยวรู้ว่าโจโฉยกไปตำบลอัวเจ่าก็จะยกทหารมาตีค่าย โจโฉจึงว่า อย่าวิตก เพราะเขาคิดการไว้พร้อมแล้ว โจโฉจึงให้ขุนอิ้ว กาเซียง โจหอง เขาอิ้ว อยู่รักษาค่าย ให้แฮหัวตุ้นกับแฮหัวเอียนคุมทหารเป็นกองข่มขู่อยู่นอกค่ายฝ่ายซ้าย ให้ลิเตียนกับโจหยินคุมทหารเป็นกองข่มขู่อยู่นอกค่ายฝ่ายขวา กำชับว่าหากอ้วนเสี้ยวยกทหารมาตีค่ายก็ให้ช่วยกันป้องกันรักษาไว้อย่าให้เป็นอันตรายได้ แล้วสั่งเคาหู เทียวเสี่ยว ซิหลง อีกมิให้จัดทหารม้าห้าพัน แต่งตัวปลอมเป็นทหารอ้วนเสี้ยว แล้วเอารถซึ่งมีสีเหมือนธงอ้วนเสี้ยวปักไป ให้เอามัดฟืนฟางซึ่งจะเผาคลังเสียยั้งบรรทุกไปด้วย และกำชับให้ยกไปอย่างเงียบ ๆ ห้ามพูดคุยกัน

การตัดสินใจของโจโฉในครั้งนี้ เขาได้คิดอย่างหนักหน่วง วางแผนอย่างรอบคอบรัดกุม แล้วจึงตัดสินใจอย่างไม่ลังเล เพราะหากพลาดโอกาสนี้ไป กองทัพที่ไร้เสียยั้งของเขาจะต้องถึงจุดจบ และการตัดสินใจของเขาก็ส่งผลให้เขาชนะศึกครั้งนี้ได้ตามแผนที่วางไว้ ขณะที่อ้วนเสี้ยวฟังแต่คำยุยง ประมาทข้าศึกเพราะเห็นว่ากองทัพตนมีกำลังมากกว่า มีเสียยั้งบริบูรณ์ พอเขาอิ้วเสนออุบายก็ยังลังเลสงสัย ลังเลไม่กล้าตัดสินใจ จึงต้องพ่ายแพ้และเหลือทหารเพียง 800 คน หนีกลับเมืองฮอปัก และศึกกัวต๋อครั้งนี้ได้วางรากฐานให้โจโฉสามารถรวมภาคเหนือให้เป็นเอกภาพได้ในเวลาต่อมา

การต่อสู้กับอำนาจของตั๋งโต๊ะ และการทำศึกกับอ้วนเสี้ยว ล้วนเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการชักจูงของแรงจูงใจลำดับที่ห้า ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ (Self-actualization) ตามที่อับราฮัม มาสโลว์อธิบายว่าเป็นแรงจูงใจเพื่อตระหนักรู้ความสามารถของตน กับประพฤติกรรมปฏิบัติตนตามความสามารถ และสุดความสามารถ มาสโลว์เชื่อว่า คนทุกคนมีความมุ่งหมายในชีวิต เพื่อจะบรรลุความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งโจโฉนั้นมีเป้าหมายอันยิ่งใหญ่ที่จะรวบรวมแผ่นดิน เขาจึงต้องพยายามสร้างฐานอำนาจให้มั่นคง พฤติกรรมของโจโฉในช่วงนี้ถูกขับเคลื่อนด้วย B Motives อันเป็นแรงจูงใจที่ทำให้มนุษย์สามารถฝึกตน ทำให้มนุษย์มีค่าในตนเอง มีค่าต่อสังคมและผู้อื่น การมี B Motives มากจะยิ่งสร้างความมั่นคงและความเจริญเติบโตให้แก่บุคลิกภาพ เป็นพลังที่ทำให้บุคคลสามารถยืนหยัด กล้าเผชิญกับความทุกข์ทั้งทางกายและทางสังคมอีกด้วย

การยกตัวอย่างการทำศึกครั้งนี้ ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านได้เห็นความสามารถ สถิติปัญญา ความกล้าหาญ การแก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤติ ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่ดี ดังที่คาเรน ฮอร์นัย กล่าวถึงเจตคติป้องกันตัวเอง

ซึ่งเป็นวิธีการปกป้องตัวเองให้รู้สึกปลอดภัย และเรียกว่าความต้องการพื้นฐาน 10 ประการ และเธอได้สรุปว่าโรคประสาทนั้นมี 3 ประเภทหลัก ได้แก่ ยอมทำตาม เหนินห่าง และก้าวร้าว ทั้งสามประเภทยังไม่ได้แยกจากกันโดยสิ้นเชิงหากมีเจตคติทั้งสามผสมผสานกันอย่างพอดี จะทำให้ส่งเสริมกันและสร้างความกลมกลืนในตัวบุคคลทำให้เกิดการยอมกัน สู้กัน และทำในสิ่งที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ซึ่งโจโฉก็มีการผสมผสานเจตคติทั้งสามได้อย่างเหมาะสม ทำให้เขายอมรับฟังคำแนะนำของที่ปรึกษา ไม่เย่อหยิ่งและให้เกียรติเขาอิ้วจนเขาอิ้วซาบซึ้งใจและเขาเป็นผู้นำที่ครองใจคนได้ ดังที่กฤษณ์กล่าวไว้ว่า โจโฉจะชนะอ้วนเสี้ยว 10 ประการ พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นว่า โจโฉสามารถผสมผสานเจตคติทั้ง 3 ประการ ให้ส่งเสริมกันได้อย่างเหมาะสม ทำให้เขาเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา และทำให้กองทัพของเขาได้รับชัยชนะในศึกครั้งนี้

#### 4. เป้าหมายของชีวิตคือการรวมแผ่นดินให้เป็นหนึ่ง

โจโฉมีเป้าหมายสูงสุดในชีวิต คือ การรวบรวมแผ่นดินจีนซึ่งแตกออกเป็นหลายส่วนในขณะนั้นให้เป็นหนึ่งเดียวโดยมีเขาเป็นผู้ปกครองสูงสุด การรวบรวมแผ่นดินนั้นเริ่มมีแนวโน้มว่าจะเป็นไปได้เมื่อโจโฉกำจัดอ้วนเสี้ยวได้สำเร็จ เขาสามารถรวบรวมแผ่นดินทางภาคเหนือให้เป็นเอกภาพ และได้กำลัทธิทหารของอ้วนเสี้ยว รวมทั้งที่ปรึกษาและขุนพลที่แปรพักตร์มาอยู่กับเขา เมื่อกำจัดอ้วนเสี้ยวได้ เป้าหมายต่อไปที่เขาจะต้องทำก็คือ ยึดเมืองเกงจิ๋วของเล่าเปียว และเมืองกังตั๋งของขุนกวนที่อยู่ทางใต้ จากนั้นก็ยึดเมืองเอ็กจิ๋วของเล่าเจี้ยงก็จะสามารถรวมแผ่นดินให้เป็นหนึ่งได้

จากภาพปรารถนาที่จะเป็นใหญ่ในแผ่นดินที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 1 ทำให้โจโฉพยายามอย่างหนักที่จะทำเป้าหมายในชีวิตของเขาให้สำเร็จ การที่เขาเป็นมหาอุปราชได้นั้นนับว่าเขาได้รับการตอบสนองแรงจูงใจทั้งสี่ลำดับตามทฤษฎีของมาสโลว์กล่าวไว้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2547, น. 104-105) ได้แก่

- แรงจูงใจลำดับที่หนึ่ง ความต้องการทางสรีรวิทยา (Physiological Needs) ด้วยตำแหน่งของเขานั้นย่อมบริบูรณ์ด้วยทรัพย์สินสมบัติ มีความเป็นอยู่ที่สุขสบายอยู่แล้ว

- แรงจูงใจลำดับที่สอง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) เขามีความปลอดภัยเพราะมีเหล่าขุนพลอยู่รอบกาย มีเหล่าที่ปรึกษาที่มากด้วยสติปัญญา อีกทั้งเขายังควบคุมพระเจ้าเหี้ยนเต้ได้ มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองทั้งหมด

- แรงจูงใจลำดับที่สาม ความต้องการเป็นเจ้าของ ความต้องการที่จะได้รับรักและรักผู้อื่น (Belongingness and Love Needs) โจโฉมีครอบครัวที่ฐานะทางสังคมดี มีชาติตระกูลพอสมควร เขามีภรรยา มีบุตร มีเพื่อนฝูงบริวารมากมาย แรงจูงใจลำดับที่สามนี้จึงได้รับการตอบสนองแล้ว

- แรงจูงใจลำดับที่สี่ ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น (Esteem Needs) การดำรงตำแหน่งมหาอุปราชที่มีอำนาจเหนือกษัตริย์ ย่อมทำให้เขาได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจลำดับที่สี่ เขามีศักดิ์ศรี เกียรติยศ เป็นที่ยกย่องเชิดชูของคนมากมาย

- แรงจูงใจลำดับที่ห้า ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ (Self-actualization) สำหรับโจโฉนั้น การตอบสนองแรงจูงใจในข้อนี้ คือ การได้ใช้สติปัญญา ความสามารถของตน ในการรวมแผ่นดินให้เป็นหนึ่งซึ่งเป็นความมุ่งหมายในชีวิตของเขา เพื่อจะเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ การจะบรรลุเป้าหมายนี้ได้ก็ต้องเผชิญปัญหา อุปสรรค และความยากลำบากมากมายจนแทบจะเอาชีวิตไม่รอด แต่โจโฉก็มิได้ยอมแพ้ เขาเผชิญหน้ากับความพ่ายแพ้ ความล้มเหลวอย่างกล้าหาญ

ในศึกเซ็กเพ็กซึ่งเป็น 1 ใน 5 ศึกใหญ่ของเรื่องสามก๊ก โจโฉก็ได้รับบทเรียนแห่งความพ่ายแพ้อีกครั้ง ความพ่ายแพ้ของเขาคลายกับที่อ้วนเสี้ยวแพ้ศึกที่กัวตอ คือ กองทัพที่มีทหารมากทำให้โจโฉประมาทซำศึกและยิ่งศึกครั้งนี้ฝ่ายตรงข้ามคือพันธมิตรขุนกวน เล่าปี่ที่ปรึกษาที่มากด้วยสติปัญญาอย่างขงเบ้ง และมีแม่ทัพที่เฉลียวฉลาดอย่างจิวยี่ ทำให้กองทัพที่มีทหารน้อยสามารถเอาชนะกองทัพที่ยิ่งใหญ่ของโจโฉได้อย่างราบคาบ

เมื่อทัพบกทัพเรือของโจโฉถูกเผาจนสิ้น โจโฉต้องหนีเอาชีวิตรอดอย่างยากลำบาก เขาถูกทหารฝ่ายขุนกวนและเล่าปี่ตามติดตลอดทาง เพราะขงเบ้งนั้นได้คาดการณ์ไว้แล้วว่าโจโฉจะหนีไปทางใด จึงได้จัดกองทัพมารอดักโจมตีโจโฉไว้หมดแล้ว เหตุการณ์นี้ทำให้โจโฉที่กำลังหนีตายต้องหัวเราะถึง 3 ครั้ง การหัวเราะแต่ละครั้งเกิดขึ้นเมื่อโจโฉพิจารณาภูมิประเทศแล้วคิดว่าขงเบ้งกับจิวอี้ผิดพลาดที่ไม่ได้มาดักรับเข้าโจมตีทุกครั้ง แต่เมื่อหัวเราะและพุดจาความขบขันกับขงเบ้งกับจิวอี้เมื่อใด โจโฉก็ต้องถูกกองทัพที่ขงเบ้งให้มาดักรับเข้าโจมตีทุกครั้ง

การหัวเราะทั้ง 3 ครั้ง ของโจโฉแสดงให้เห็นว่า เขามีได้มีความหวาดกลัว เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ถูกไล่ล่า เขายังคงมองสภาพแวดล้อมรอบตัวและคิดพิจารณาว่าตรงนี้ควรเป็นที่ซุ่มกำลังทหารเพราะมีชัยภูมิที่เหมาะสม การหัวเราะนี้อาจจะเป็นการสร้างความขวัญและกำลังใจให้ทหารของเขาเชื่อมั่นในตัวเขาว่ามีสติปัญญาเหนือขงเบ้งและจิวอี้ เมื่อถูกจู่โจม เตียวหุยเข้าตี โจโฉก็ยังมีสติพอที่จะหนีเอาตัวรอด เขามีความพยายามดิ้นรนออกจากพื้นที่อันตราย เมื่อทหารทั้งหลายอ่อนล้าและย่อท้อต่อความลำบากและความเจ็บป่วย โจโฉซึ่งเป็นผู้นำก็แสดงความกล้าหาญ ความเข้มแข็งและเด็ดขาด จนในที่สุดเขาก็พาตนเองและทหารที่เหลือรอดชีวิตจากสงครามครั้งนี้ไปได้

พฤติกรรมและการตัดสินใจของโจโฉในสถานการณ์นี้แสดงให้เห็นว่า โจโฉมีแรงจูงใจลำดับที่ห้า ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ (Self-actualization) ตามทฤษฎีของมาสโลว์ และใช้แรงจูงใจนี้ขับเคลื่อนพฤติกรรมของเขาให้ผ่านพ้นสถานการณ์วิกฤติได้ เมื่อโจโฉเผชิญปัญหา อุปสรรค และความยากลำบาก เขาก็มิได้ยอมแพ้ แต่กลับเผชิญหน้ากับความพ่ายแพ้ ความล้มเหลวอย่างกล้าหาญ ทำให้สามารถนำพาทหารที่เหลือรอดชีวิตกลับไปหาครอบครัวได้

### 5. วุยอ่อง เทียบเท่ากษัตริย์

เมื่อพระเจ้าเหี้ยนเต้มาอยู่เมืองฮูโตได้ยี่สิบเอ็ดปี (พ.ศ. 759) ขุนนางซึ่งเป็นสมักรพรรคพวกของโจโฉก็ร่วมกันกราบทูลพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้แต่งตั้งโจโฉเป็นวุยอ่อง ด้วยเหตุผลว่า “วุยอ่องมีความชอบได้ปราบปรามข้าศึกเป็นอันมาก ขอให้ตั้งวุยอ่องขึ้นเป็นเจ้าวุยอ่อง” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547, น. 909) พระเจ้าเหี้ยนเต้ขัดไม่ได้จึงแต่งตั้งโจโฉให้เป็นวุยอ่อง “ให้ซีรถองเทียมม้าหกด้าว แลเครื่องแต่งตัวเท่าที่เหมือนกันกับที่กษัตริย์” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547, น. 909) โจโฉได้รับการแต่งตั้งแล้วก็ไปสร้างวังที่เมืองเจียบงัน วังนั้นมีค่ายคูประตูหอรบสง่างามดังเมืองหลวง

ก่อนที่พระเจ้าเหี้ยนเต้จะแต่งตั้งโจโฉเป็นวุยอ่องนั้น ขุนต้าขุนนางผู้จงรักภักดีต่อพระเจ้าเหี้ยนเต้ได้คัดค้านการแต่งตั้งโจโฉต่อหน้าขุนนางทั้งปวง เมื่อโจโฉรู้ว่าขุนต้าขัดขวางและว่ากล่าวเขาอย่างหยาบช้ำก็ให้นำตัวขุนต้าไปขังคุก ขุนต้ามีความเจ็บแค้นก็ด่าโจโฉหนักขึ้น ผู้คุมเอาเนื้อความไปบอกโจโฉ โจโฉจึงให้ประหารขุนต้า

การที่โจโฉต้องการเป็นวุยอ่องซึ่งมีศักดิ์เทียบเท่ากษัตริย์นั้น เป็นเจตคติป้องกันตัวเองตามที่คาเรน ฮอร์นีย์ กล่าวไว้ในความต้องการ 10 ประการ ซึ่งโจโฉก็มีความต้องการอำนาจ ความต้องการเสียงสรรเสริญ ความต้องการความภูมิใจ และเมื่อความต้องการนั้นมากเกินไป ก็ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ก้าวร้าวได้ ดังที่ฮอร์นีย์อธิบายว่า บุคคลประเภทก้าวร้าว (Aggression) จะต้องการอำนาจแบบประสาธ จะบ้าอำนาจ ชอบเอาเปรียบผู้อื่น ต้องการการยอมรับของสังคม อยากมีเกียรติ อยากมีความสำเร็จ (นพมาศ อึ้งพระ, 2551, น. 96-97) ดังนั้น เมื่อขุนต้ามาขัดขวางไม่ให้โจโฉได้รับตำแหน่งวุยอ่อง โจโฉจึงต้องสั่งประหารขุนต้า เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ขุนนางอื่น

แม้ว่าตำแหน่งวุยอ่อง ซึ่งเทียบเท่ากษัตริย์นี้จะมีอำนาจเหนือผู้คนทั้งหมด รวมทั้งพระเจ้าเหี้ยนเต้ด้วย แต่ก็ยังมีขุนนางสมักรพรรคพวกของโจโฉที่ต้องการให้เขาขึ้นเป็นกษัตริย์เสียเอง โจโฉปฏิเสธไม่ยอมขึ้นเป็นกษัตริย์ ด้วยเหตุผลว่า “เราทำนุบำรุงพระเจ้าเหี้ยนเต้มา แผ่นดินก็ราบคาบ ราษฎรก็อยู่เย็นเป็นสุขมา

ช้านานเพราะเรา เราก็ได้เป็นใหญ่หาขุนนางผู้ใดเสมอมาแล้ว เราจะตั้งตัวเป็นเจ้าแผ่นดินเคียงพระเจ้าที่ยืนแต่นั้นไม่สมควร เราจะทำแต่พอเหมือนจิ๋วบออง ซึ่งทำการไว้แก่ลูกชาย” เหตุผลของโจโฉนั้นมองผิวเผินเหมือนพอใจในอำนาจวาสนาของตนแล้ว แต่เมื่อพิจารณาให้ดีจะเห็นว่าโจโฉต้องการสร้างฐานอำนาจไว้เพื่อให้บุตรชายของเขาได้เป็นกษัตริย์ต่อไป เพราะหากเขาขึ้นเป็นกษัตริย์เสียเองอาจเป็นที่ครหาของผู้คนได้ ดังนั้นการใช้อำนาจของกษัตริย์ แม้ไม่ได้เป็นกษัตริย์ก็ถือเหมาะสมกว่า

## 6. ปีสางหลอกหลอนกับความปรารถนาที่ไม่เป็นจริง

ช่วงสุดท้ายของชีวิตของวุยอองโจโฉ เขาต้องเผชิญกับเรื่องลึกลับมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการพบโจโฉผู้เสียชีวิต ถูกปีศาจกวนอู และคนที่เขาเคยฆ่ามาหลอกหลอน เทพารักษ์ที่ต้นสาหลิมเข้าฝัน อีกทั้งยังต้องเผชิญกับอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรงอีกด้วย

เรื่องการถูกภูติปีศาจหลอกหลอนนั้น ขุนนางทั้งหลายก็แนะนำให้เขาหาหมอผีมาทำพิธีกรรม แต่โจโฉกล่าวว่า “โบราณว่าไว้ว่ากรรมมาถึงตัวแล้วจะทำประการใดก็หาพ้นไม่ บัดนี้กรรมมาถึงแล้ว ใครจะมาช่วยเราได้” คำพูดของเขาแสดงให้เห็นว่า เขายอมรับเรื่องกฎแห่งกรรม และยอมก้มหน้ารับกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในช่วงชีวิตวัยชราทำให้เขาหมดแรงที่จะทำความปรารถนาของเขา คือ การรวมแผ่นดินให้เป็นหนึ่งได้สำเร็จ และการปวดศีรษะอย่างรุนแรงที่ไม่มีหมอรักษาได้ (หมอฮัวโต่ที่คิดว่าจะรักษาได้ก็ถูกเขานำไปฆ่าเพราะระแวงว่าหมอจะฆ่าเขาเพื่อแก้แค้นให้กวนอู) ประกอบกับความรู้สึกผิดต่อคนที่เขาเคยฆ่า อาจทำให้เขาเครียดจนเกิดอาการประสาทหลอน

อาการประสาทหลอนของโจโฉนี้ มาสโลว์อธิบายว่า เกิดจากบุคลิกทำพฤติกรรมจากแรงจูงใจที่เกิดจากความขาดแคลน (D motives) มากเกินไป D Motives เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความขาดแคลนความต้องการทางสังคม อารมณ์ และจิตใจ หากบุคลิกมี D Motives มากเกินไปจะมีความโน้มเอียงเป็นโรคจิต โรคประสาท (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2547, น. 104-105) โจโฉมีความต้องการที่จะเป็นผู้รวมแผ่นดินให้เป็นหนึ่ง และครอบครองแผ่นดิน ครอบครองอำนาจทั้งหมด ตลอดชีวิตของเขาได้ทุ่มเทร่างกาย สติปัญญา เพื่อตอบสนองความต้องการนี้ แต่เมื่อไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้จึงทำให้เขามีอาการประสาทหลอน

นอกจากอาการประสาทหลอนแล้ว พฤติกรรมในช่วงสุดท้ายของชีวิตโจโฉก็แสดงให้เห็นว่า เขามีความหวาดระแวงอันเกิดจากความหวาดกังวลพื้นฐาน (Basic Anxiety) ทำให้เขามีอาการของโรคประสาทประเภทก้าวร้าว (Aggression) ตามที่คาร์เนก ฮอร์นีย์ให้คำอธิบายว่า คนประเภทก้าวร้าวจะมีความเชื่อว่าคนอื่นไม่ดีและไวใจไม่ได้ ทำให้โจโฉไม่ไวใจหมอฮัวโต่จนไม่ยอมรักษาและสั่งฆ่าหมอ อีกทั้งยังหวาดระแวงว่าเมื่อตนตายจะมีคนมาทำอันตรายศพของตนจนต้องสร้างที่ฝังศพไว้ถึง 72 ภูมิจึงมีเพียงครอบครัวเท่านั้นที่รู้ตำแหน่งศพของตนนั้นอยู่ที่ใด พฤติกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า โจโฉนั้นไม่สามารถละจากความหวาดกังวลได้ และความหวาดกังวลนั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเขา ทำให้เขาไม่ได้รับการรักษา ซึ่งหากรักษาที่อาจจะหาย แต่เมื่อเขาตระหนักขึ้นจึงทำให้เขาต้องตายด้วยอาการปวดศีรษะนั่นเอง โจโฉเสียชีวิตขณะมีอายุ 66 ปี

## 7. ส่งต่ออำนาจให้บุตรชาย

ก่อนโจโฉจะสิ้นใจได้เรียกขุนนางผู้ใหญ่ 4 คน ได้แก่ โจทอง ต้นกุ้ย กาเซียง สุม้าอ๋อ เข้าไปถึงเตียงนอนและฝากบุตร ภรรยา รวมทั้งฝากบ้านเมืองให้ขุนนางทั้ง 4 ช่วยดูแลต่อไป โจโฉว่าตนได้ทำศึกมา 30 ปีแล้วแผ่นดินก็สงบ ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข เหลือแต่ขุนกวนเมืองกังตั๋ง และเล่าปี่เมืองเสฉวนที่ยังปราบไม่ได้ จึงขอมอบภาระหน้าที่นี้ให้ขุนนางทั้ง 4 ช่วยทำการต่อไป แล้วขอให้ช่วยอนุเคราะห์โจผีบุตรชายคนโตให้ได้สืบทอดตำแหน่งวุยอองแทนตน

โจโฉได้ตั้งโจผีเป็นผู้สืบทอดอำนาจของตนตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในข้อ 5 แล้วว่าเขาไม่ต้องการให้คนครหาว่า ทำศึกเพื่อต้องการเป็นกษัตริย์ เขาจึงได้วางรากฐานอำนาจไว้ให้แก่บุตรชายเพื่อจะได้ทำ

ความปรารถนาของเขาให้เป็นจริง เป็นการส่งมอบภาระหน้าที่ให้แก่ทายาท และเขาเชื่อว่าขุนนางทั้ง 4 จะเป็นกำลังสำคัญให้แก่โจโฉได้ ดังนั้น แม้โจโฉจะตายแต่อำนาจที่อยู่เหนือพระเจ้าเหียนเต๋ของเขา ยังคงอยู่และความปรารถนาของเขาที่ต้องการรวมแผ่นดินให้เป็นหนึ่งก็มีผู้สืบทอดต่อไป

เมื่อโจโฉตายแล้ว ฮัวหิมก็บังคับพระเจ้าเหียนเต๋ให้พระราชทานตราตั้งโจผีเป็นเจ้าวุยอ่องแทนบิดา โจผีเป็นเจ้าวุยอ่องได้ประมาณ 6 ปี ก็บังคับพระเจ้าเหียนเต๋ให้มอบราชสมบัติให้ เมื่อได้รับการสถาปนาเป็นพระเจ้าโจผีแล้ว โจผีก็ตั้งให้พระเจ้าเหียนเต๋เป็นขันเอียงกง “ให้ไปอยู่ตำบลขันเอียง ที่อันนี้ไม่มีตำแหน่งเผ่า ไม่มีเบี้ยหวัด ผ่าปี ขันเอียงกงก็ลาไป” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน), 2547, น. 1050) และโจผีก็ได้สั่งให้จารึกอักษรหน้ากุฏิฝังศพโจโฉใหม่ ให้ชื่อพระเจ้าไท่ล่อฮู่ฮองเต๋ โจโฉก็ได้เป็นกษัตริย์ในวาระนั้นเอง

อัลเฟรด แอดเลอร์ กล่าวว่า ความเข้าใจบุคลิกภาพของมนุษย์มีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รู้เป้าหมายชีวิตของเขา ซึ่งหมายความว่า พฤติกรรมในปัจจุบันนั้นถูกกำกับโดยเป้าหมายในชีวิต มนุษย์สร้างความคิดเพื่อแนะแนวพฤติกรรมของตนเอง และมุ่งสู่เป้าหมายที่คิดขึ้นมาเองโดยปล่อยให้ความคิดมุ่งพฤติกรรม (นพมาศ อึ้งพระ, 2551, น. 69) ตลอดชีวิตของโจโฉมีเป้าหมายที่ชัดเจนที่สุด คือ การรวมแผ่นดินให้เป็นหนึ่งเดียว และได้ครองความเป็นใหญ่ในแผ่นดิน พฤติกรรมของเขาจึงถูกกำกับด้วยเป้าหมายนี้ การรวมแผ่นดินเป็นปมเด่นที่โจโฉสร้างขึ้นในความคิด และมีผลทำให้ตลอดชีวิตของเขาต้องทำศึกสงคราม ต้องเผชิญปัญหาอุปสรรคมากมาย เพื่อจะทำปมเด่นนี้ให้เป็นจริง แม้ว่าในวาระสุดท้ายของชีวิตเขาจะไม่สามารถทำความปรารถนาให้เป็นจริงได้ แต่เขาก็ไม่ละทิ้งความปรารถนานั้น ยังคงส่งต่อให้แก่ทายาท จึงเห็นได้ว่าพฤติกรรมและการตัดสินใจของโจโฉนั้นถูกกำกับโดยเป้าหมายที่จะรวมแผ่นดินให้เป็นหนึ่ง

## บทสรุป

จากการศึกษาพฤติกรรมและการตัดสินใจของโจโฉในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพของอัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) คาเรน ฮอร์นัย (Karen Horney) และอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) มาอธิบายพฤติกรรมของโจโฉ พบว่า พฤติกรรมของโจโฉมีที่มาจากความต้องการพื้นฐาน 10 ประการตามทฤษฎีของคาเรน ฮอร์นัย อันได้แก่ ความทะเยอทะยานอยากเป็นใหญ่ ความต้องการเสียงสรรเสริญ ความต้องการอำนาจ ทำให้เขามีบุคลิกภาพแบบก้าวร้าว บุคลิกภาพประเภทนี้ทำให้เขาต้องการการยอมรับของสังคม อยากมีเกียรติ อยากเป็นที่ชื่นชมของคน และอยากประสบความสำเร็จ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เขาหาพรรคพวก เข้าหาสังคม และพยายามทำทุกอย่างเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ขณะเดียวกันคนที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ก็จะไม่ไว้วางใจผู้อื่น และไม่แสดงความอ่อนแอให้ผู้อื่นเห็น โจโฉจึงมีนิสัยขี้ระแวง

นิสัยขี้ระแวงเกิดจากในวัยเด็กโจโฉมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาของเขาในทางลบ ทำให้เขามีความหวาดระแวงอันเป็นความกังวลพื้นฐานที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวตามทฤษฎีของคาเรน ฮอร์นัย เขาจะทำร้ายผู้อื่นเมื่อรู้สึกไม่ปลอดภัย เพื่อไม่ให้ตัวเองเป็นอันตราย ดังนั้น เขาจึงเป็นผู้นำที่โหดร้าย เป็นที่เกรงขามของคนทั่วไป

บุคลิกภาพในด้านดีของโจโฉ คือ เขาเป็นผู้นำที่เฉลียวฉลาด รู้ทันคน กล้าหาญ รอบคอบ คิดก่อนตัดสินใจ และเมื่อตัดสินใจก็มีความเด็ดขาด ไม่โลเล ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก สามารถเอาชนะใจคนให้จงรักภักดีต่อเขา และเอาชนะข้าศึกที่มีกำลังมากกว่าได้ เขาจึงเป็นผู้นำที่ทรงอิทธิพลที่สุดในสมัยสามก๊กได้

ตลอดชีวิตของโจโฉ เขามีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรวมแผ่นดินให้เป็นหนึ่ง และปกครองแผ่นดินทั้งหมด ความปรารถนานี้เกิดจากแรงจูงใจลำดับที่ 5 แรงจูงใจเพื่อจะเป็นคนเต็มคนโดยสมบูรณ์ตามทฤษฎีของอับราฮัม มาสโลว์ และความปรารถนาก็เป็นปมเด่นของโจโฉ อันเกิดจากคำทำนายของหมอดูชื่อดังสองคน และคำพูดสรรเสริญของคนรอบตัวของโจโฉ ที่ทำให้เขาสร้างปมเด่นขึ้นมาว่า จะต้องเป็น

ผู้ปกครองแผ่นดิน ปรากฏาผลให้ราบคาบได้ การสร้างปมเด่นของโจโฉนี้เป็นไปตามทฤษฎีของอัลเฟรด แอดเลอร์ แต่การจะบรรลุความปรารถนาที่เขาต้องทำศึกสงครามตลอดช่วงชีวิตของเขา ต้องใช้ชีวิตด้วยความระแวง กลัวจะมีคนมาโค่นล้มอำนาจ และการทำสงครามซึ่งมีแพ้มีชนะนั้น บางครั้งก็ทำให้เขาต้องลำบากจนเกือบเอาชีวิตไม่รอด ในบั้นปลายของชีวิตเขาจึงมีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง และมีอาการประสาทหลอน แต่โจโฉก็ไม่ได้ยอมแพ้ ยังคงส่งต่อความปรารถนาที่จะรวมแผ่นดินให้แก่ โจผีบุตรชาย และขุนนางที่เขาไว้วางใจให้สานต่องานของเขาให้สำเร็จ

หลอกว่านจง ผู้เขียนวรรณกรรมสามก๊กได้สร้างสรรค์ให้โจโฉเป็นทรราชลำดับที่ 1 หรือเป็นตัวร้ายของเรื่อง ซึ่งเมื่อพิจารณาบุคลิกภาพของโจโฉแล้วจะเห็นว่า ข้อเสียของเขาก็คือ การเป็นคนขี้อิจฉา และความก้าวร้าวที่บางครั้งก็กลายเป็นความโหดเหี้ยม สิ่งเหล่านี้เป็นความกังวลพื้นฐานอันเกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก หากโจโฉไม่มีประสบการณ์วัยเด็กที่ทำให้เขาต้องเอาตัวรอดเช่นนั้น เขาคงเป็นผู้นำที่สมบูรณ์แบบคนหนึ่ง ผู้เขียนหวังว่าพฤติกรรมของโจโฉที่ได้นำมาเป็นตัวอย่างในบทความนี้จะทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงผู้นำที่เก่งทั้งด้าน การใช้คน การใช้กลยุทธ์และกลอุบายในการรบ แต่หากมีพฤติกรรมที่ขาดคุณธรรมก็ย่อมไม่เป็นที่สรรเสริญ ความเก่งจึงต้องคู่กับคุณธรรมจึงจะประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง

### เอกสารอ้างอิง

- กนกพร นุ่มทอง. (2560). ภาพลักษณ์ของโจโฉในวัฒนธรรมจีน. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 10(1), 83-108.
- เกียรติศักดิ์ พงษ์รัชกุล. (2558). *สงครามสามก๊ก 26 ยุทธวิธีสู่ชัยชนะ* (แปลจาก 三国战役 โดยหลี่อันสือ). กรุงเทพฯ: มติชน.
- โกวิท ตั้งตรงจิตร. (2552). *สารานุกรมสามก๊ก*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- คณะกรรมการจัดทำเอกสารประกอบการเรียน, กองจิตวิทยาและการนำทหาร. กรมนักเรียนนายร้อย รักษาพระองค์. (2554). *เอกสารประกอบการเรียน รายวิชา PC 2201 การนำทหาร*. นครนายก: โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.
- เดชา โลจน์ศิริศิลป์. (2555). การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์วิกฤติ: พฤติกรรมผู้นำในพงศาวดารสามก๊ก. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 8(1), 237-258.
- ธีรวัตร วุฒิพัฒนานนท์, สมบัติ กุสุมาวลี. (2561). การวิเคราะห์ภาวะผู้นำในวรรณกรรมสามก๊ก. *Human Resource and Organization Development Journal*, 10(2), 110-142.
- นพมาศ อึ้งพระ. (2551). *ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญศักดิ์ แสงระวี. (2558). *ศิลปะการใช้กลยุทธ์ในสามก๊ก*. กรุงเทพฯ: ตาตา พับลิเคชั่น.
- เปี่ยมศักดิ์ คุณากรประทีป. (2558). *คมผู้นำในสามก๊ก*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ภัครพล แสงเงิน. (2558). 101 คำถามสามก๊ก: คำถามขยายความคิด ฟินิตสามก๊ก. *Humanities Journal*, 22(2), 246-259.
- ศิลปากร, กรม. (2547). *สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2547). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ (รู้เขา รู้เรา)* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน